

Dr. **Giesswein Sándor**, pápai prelátus, orsz. képviselő;
Az amerikai szegény ügyről.

Igen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nincs a világon olyan tökéletes törvényhozás, mint Mózes törvényei. Ha Mózesnek különösen 5-ik könyvét áttanulmányozzuk, azt látjuk, hogy az akkori viszonyokhoz képest milyen szociális előrehaladottság jelentkezik bennük. «Szűkölködő pedig ne legyen közöttük» — mondja egy helyen». Azt mondhatom, hogy a mózesi törvénykönyv ezen kívánságát teljesítve látjuk az első keresztényeknél, akiről az «Apostolok cselekedeteiben azt olvassuk, hogy egy szív és lélek valának és feleslegeiket összehordták a szegények gyámolítására úgy, hogy szűkölködő nem találtatik közöttük. Mintegy ellentmondásnak látszik az, hogy másrészt az evangéliumban azt olvassuk, hogy boldogok a szegények. A szociáldemokraták szemére

hányják a kereszténységnek, nevezetesen a katolikus egyháznak. hogy a szegényeket pártfogolja, hogy a szegénységben találja legnagyobb boldogságát. Ez pedig onnan származik, hogy nem tesznek különbséget az emberek a szűkölködők és a szegények között. Mi a szegény? Ez egy nagyon relatív fogalom. Lehet valaki kis vagyon mellett is gazdag ember, ha megelégedett és igényeit nem hajtja túl és lehet milliomos, aki mégis csak szegény, mert rabszolgája birtokának. Hát, t. hölgyeim és uraim, Krisztus Urunk az evangéliumban, a hegyi beszédben a szegényeket boldogoknak mondja., Boldogoknak mondja a szegényeket, de nem a szűkölködőket, amennyiben boldogok azok, akik nem rabszolgái a földi vagyonnak.); De viszont ép ezt látjuk az" első egyházban is, hogy az az egy szív és lélek, amely Krisztus tanítványai között volt, arra törekedett, hogy a nyomor sínlődését eltávolítsa a községből, a gyülekezetből. És tudjuk azt, hogy mikor szent Lőrincet kínpadra vitték és követelték tőle, hogy mutassa meg az egyház kincseit, ő a szegényeket mutatta meg, mint az egyház kincseit, akiket az egyház ápol és táplál. Hát, t. hölgyeim, abból a szempontból kell a szegényügyet szemlélnünk, hogy a szűkölködést iparkodjunk eltávolítani magunk mellől. És azt mondhatom, hogyha az anyaszentegyház történelmén végigtekintünk, mindig látunk heroikus erőket, nagy lelkeket, akik a szűkölködés ellen fölvettek a küzdelmet. Különféle formában mutatkoztak ezek a heroikus lelkek. Hol mint paulai szent Vince, hol mint szent Erzsébet vagy boroméi szent Karoly, mind más és más formában cselekedtek a keresztény szeretet erejével; az ő viszonyaiknak megfelelően. És t. hölgyeim, ha mi az ő példájuk által fölbuzdulva, a XX. században föl akarjuk venni a küzdelmet a tömegszűkölködés ellen, akkor nekünk a XX. század viszonyaival megegyezve és viszonyaihoz alkalmazkodva kell ezen küzdelmet fölvennünk, a keresztény szeretetet gyakorolnunk.

Én a mai alkalommal az amerikai viszonyokat akarom bemutatni, azt a fölpezsdülő ifjú társadalmat, amely az ő kultúráját tőlünk vette ugyan, de ott a keresztény kultúra a szabadság tiszta levegője alatt könnyebben érvényesül és csakugyan olyan hajtásokat hozott, amelyek nekünk, öreg Európa gyermekeinek mintaképül szolgálhatnak.

Amerikában — azt mondhatjuk — az állam, társadalom, egyesek és hitfelekezetek harmonikus együttműködésben fejtik ki tevékenységüket. És ez határozott előnye az amerikai társadalomnak. Így van ez más téren, például a nevelés, oktatás és népművelés terén, sőt a

magasabb nevelés terén is. Ott például az állam, felekezetek és magánosok vetekedve állítanak föl magasabb tanintézeteket és egyetemeket is. Amerikának tehát igen sok, 150 egyeteme van. Ezek részint az állam, részint felekezetek, részint gazdag magánosok által fönntartott egyetemek. És amíg ott mindenki összefog ilyen dolgokban, addig itt nálunk bizonyos féltékenység uralkodik állam és társadalom között. Az egyik mintegy félti a másiktól a hatalmat és ezáltal a köz szenved. Harmonikus együttműködés található ott a szociális intézményekben és ezeknek egyik jelentékeny ágában, a szegényügyben is. Ebben a kérdésben is társadalom, felekezetek, társaságok, állam és magánosok harmonikusan együtt működnek. Itt ennél a kérdésnél ugyanolyan problémával van dolgunk, mint a nevelés ügyében mert sem a társadalom egymaga, sem a magánosok stb. külön-külön egymaguk nem tudják megoldani a kérdést és azért harmonikus együttműködésre kell törekednünk, amelyben Amerika például szolgálhat nekünk.

A szegényügyre vonatkozólag azt mondhatom, hogy ott az állam maga is az ő törvényhozásával és intézményeivel közreműködik a szegényügynek rendezésére. Nálunk azt lehet mondani, úgyszólván úgy áll a dolog, hogy egyik a másikra tolja az ügy rendezését. Az állam a társadalomra, ez az államra akarja a dolgot hárítani és a vége az, hogy egyik sem tesz semmit. Állami szegényügy rendezése nincs nálunk. A szegényügy rendezése megvan a fővárosban és nagyobb vidéki városokban is, de azért minden rendszer nélkül megy a szegényügynek elintézése. Amerikában egyes nagyobb városok, például New-York, Chikago, Cleveland, külön hivatalokban intézik el a szegényügyet. E hivatalok élén miniszteri fizetéssel díjazott vezetők állanak, akik azonkívül szakképzettséggel is bírnak. Az amerikaiaknak főelve a szegényügy rendezésében az, hogy munkát kell adni az embereknek, hogy kényerüket megkereshessék. Ez azonban nemcsak a munkaközvetítés által történik, hanem ez történik egyszersmind a workhouse-okban, a dolgozóházakban is. Nálunk a liberalizmus nem akarja fölfogni a dolgozóházak fontosságát. Azt mondja ez a liberalizmus, hogy ezek a dolgozóházak korlátozzák az emberek szabadságát. Az amerikaiak más véleményén vannak e tárgyban és azt mondják, hogy a szabadságot meg kell érdemelnünk! nem akar dolgozni, az mondjon le a szabadságról s ezért a csavargásnak és könyöradománygyűjtésnek elejét veszik azzal, hogy ezeket a csavargókat és munkaképes koldusokat a dolgozóházakba terelik és azt mondják nekik: van erőd, egészséged, dolgozzál és akkor nem fogsz éhenhalni. Ennek a fölfogásnak jótékony oldala másban is

megnyilvánul. Ugyanis, ami a nőket illeti, az állami szubvencióra szoruló nőkre nézve meg van állapítva, hogy azoknak a kétharmad része elhagyott asszonyokból áll, akikről férjeik nem gondoskodnak. Az amerikai praktikus ész erre nézve azt mondja, hogy ti, tisztelt férj urak, akik feleségeiteket elhagyátok, ha nem akartok eltartásukról gondoskodni, menjetek a dolgozóházba és amit dolgozva megkerestek, abból az állam gondoskodik arról, hogy az elhagyottak megkapják azt, amire szükségük van. Ez a fölfogás sokkal humánusabb, mint az álliberálizmus, amely a dolgozóházakról nálunk nem akar tudni semmit sem. Igen nagy az az összeg, amit az egyes államok ott a szegénység-elyezésre fordítanak. Az 1904. évi statisztika azt mondja, hogy New-York államban ebben az esztendőben 110.000 ember 16,000.000 dollár szegénységélyezési összegben részesült. Pensylvániában 90.000 ember 15,000.000 és Ohio államban 160.000 ember 5,000.000 dollárnyi összeget kapott ugyanezen évben.

Egész Amerikában, az Egyesült-Államokban a statisztikai kimutatás szerint 3,000.000 ember 200,000.000 dollárt, azaz egy milliárd koronát költöttek szegényügyi segélyezésekre. Óriási összeg ugyebár. Ilyen számokra mi csak a hadügyi budgetekben vagyunk hozzászokva. (Taps és éljenzés.) Át akarok térni ezután a magánjótékonyásra, amint ez Amerikában kifejlődött és funkcionál. Ebben a magánjótékonyásban a legnagyobb szerepet viszik a *szettlmentek*. Talán hallottak valamit róluk, mert nálunk is már a kezdet ezek létesítésére megvan téve. Ezelőtt három évvel tették meg a kezdeményező lépéseket és úgy vagyok értesülve, hogy ilyen *settlement* épület Újpesten már föl van építve, de üresen áll. Ezek a *szettlmentek* eredetüket Angolországban nyerték és *Toynbee Arnold* volt a megalapítójuk. *Toynbee* egyetemi tanuló volt Oxfordban, ahol a klasszikus tanulmányokkal és természettudományokkal foglalkozott. Lelkét azonban ez a tudományág maga betölteni nem tudta. Ő szociális tevékenység után vágyódott és áttette tartózkodási helyét Londonba. Itt folytatta egyetemi tanulmányait, de ő nemcsak a könyvekből akart tanulni. Messze kinn a külső városban, *East-Londonban* lakást vett fel, ahol a szegény és nyomorult munkások százezrei lagnak és ott a munkásokkal érintkezésbe lépett. Meglátogatta őket, elment hozzájuk meggyőződni arról, hogy milyen nyomorúságban lagnak, beszélgetett velük; kikérdezte őket életviszonyaik felől, megnyerte bizalmukat és magához hívogatta őket. Először szerény hajlékában taníttatta őket, tanácsokkal szolgált, vigasztalta őket. És *Toynbee* nem maradt soká egyedül. Hasonló lelkek is találkoztak, egy egyetemi hallgatókból álló

csoport részére, amelyben 10-12-en voltak, telep keletkezett a munkásnegyed közepén, amelynek ez a kis csoport volt a szellemi éltetője. Ez azután tovább és tovább terjedt. Ezeket a munkáslakásokat *settlementnek* nevezték. Ez a dolog azután csakhamar köztudomásúvá vált Londonban és mintegy divatot a fiatal hölgyek is kezdték kultiválni, mert ők is gusztust kaptak rá. Nekik is megjött a kedvük és az ő szívükben is égett a vágy, hogy szociális módon hasznosakká legyenek. Először ellenkezést talált ez a gazdag lordok és előkelő polgárok részéről. A mamák rázták a fejüket, de az egész dolog mintegy divatossá vált és ha divatról van szó, a leányok nem engednek és végre győztek is. Győztek az angol leányok és csakhamar az ő részükre is készült szettlement, amelyben az elhagyott gyermekekkel szemben ugyanazt végezték a legelőkelőbb házakból származó angol leányok, akik néhány hónapra el is hagyták kényelmes otthonukat, fényes lakásaikat és szerény körülmények között éltek a félreeső külvárosokban, hogy ott kizárólag a szociális munkának éljenek; nemcsak a szociális munkának, hanem a szociális tudományoknak is. Förster nagyon jól nevezte el ezeket a telepeket, amikor azt mondta, hogy ezek *Hochschule der sozialen Bildung*. A szociális igényeket nem lehet könyvekből meríteni. Az életből és tapasztalatokból kell meríteni a tudást, mert csak ekkor lesznek ezek a tapasztalatok becsesek és akkor maradnak benn a szívben és ösztökélik az embert arra, hogy keresztény kötelességénél fogva az ember segítsen azokon a szegényeken, akik ezt megérdemlik és hogy a közfigyelmet rájuk tereljük, mert egy ember a tengernyi tömeggel szemben tehetetlen. És épen ebben áll a szettlmentek nagy feladata. Nem annyira a segítség maga bír értékkel, mert ha azok a városból önként kiteiepedő fiatalok mind milliomos gyermekek volnának, akkor sem volnának képesek a nyomoron segíteni, hanem magának a viszonyoknak tanulmányozása és az a lelki kötelék ér nagyon sokat, amely így a magasabb rangúak és az alacsonyabb fokúak között létrejöhethet. Ez, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, igen becses dolog és azt lehet mondani, annak, hogy a szociáldemokrácia Angolországban nem vadult úgy el, mint Németországban, hogy a szociális törekvések, a munkásoknak a törekvései, hogy jobb állapotokat teremtsenek önmaguknak, hogy ez mind nincsen összekötve a vallástalansággal, a hazafiatlansággal, hogy az angol munkásban nincs meg az a gyűlölet, mint például Belgiumban, Francia- és Németországban és talán Magyarországon is a munkásnép között a birtokos osztály ellenében, mindennek nagyrészt ezek a szettlmentek az okozói. Ezeknek a jótékony befolyása

folytán jutott el Angolország oda, hogy a társadalmi osztályok, habár külön-külön nagy távolságban is vannak, nem tekintik magukat ellenséges táboroknak. Kérem azokat, akiknek útjuk Londonba vezet, ne felejtsek el megnézni a Toynbee-házat, amely tulajdonképpen egy nagy internátus, amelyben az egyetemi hallgatók a stúdiómozgalmak alkalmával szépen, angolos komforttal vannak elhelyezve, szociálisan kiképezve, egyszersmind szociális tanulmányozást végeznek.

Hát, tisztelt hölgyeim és uraim, ez az intézmény átment Amerikába és azt merném hozzátenni, hogy még nagyobb mértékben terjedt el. Legtökéletesebb formája a chicagói *Hullhouse*, amely Miss Jane Addams buzgólkodása folytán húsz évvel ezelőtt keletkezett. Hogy mi a Hullhouse és mi a tevékenysége, azt egy félóra alatt egész terjedelmében nem lehet elmondanom, de igen ajánlom, hogy akik angolul olvasnak, azok szerezzék meg Miss Jane Addamsnek egy munkáját, amely kissé rövidebb kiadásban megjelent német kiadásban is *Zwanzig Jahre soziale Frauenarbeit in Chicago* cím alatt. Én azt hiszem, tisztelt hölgyeim és uraim, hogy akik szociális munkára vállalkoznak, azok sok hasznát veszik ennek a könyvnek. Ebből meríthetnek tapasztalatokat és egyszersmind képet alkothatnak maguknak arról is, hogy mi mindenféle irányban terjed ki a szociális munka és tulajdonképpen milyen összefüggésben van azzal, amit szegényügynek nevezünk. Remélem, hogy ez a szegényügyi bizottság, oda fog hatni, hogy legyen nekünk itt Budapesten egy női szettlmentünk, egy Hullhouse-unk, ahol hölgyeink szerezhetnek szociális tapasztalatokat egyfelől, másfelől szociális munkát is kifejthetnek.

Amikor mi a szegénység ellen küzdünk, méltóztassék elhinni, hogy ez a fődolog. Mert amint a betegségek elleni küzdelemnél, például a tuberkulózisnál nem várjuk meg azt, amíg azt már az illető megkapja, hanem a tendenciánk a betegség elleni küzdelemben az, hogy megelőző, praeveniózó eszközökkel letörjük, például egészséges lakásviszonyokat teremtünk, hogy így a betegséget még a csirájában igyekezzünk megfojtani, azonképen kell felvennünk a szegénység elleni küzdelmet is profilaktikus módon, hogy mi a szegénység elterjedésének, a szűkölködés elterjedésének gátat vessünk. Természetes, hogy e közben nem hanyagoljuk el a szegények gondozását sem. Ha még nincsenek is meg nálunk ezek a szettlmentek, de amint látom, megvan a csirája ennek a szettlmentszerű működésnek itt a szegényügyi bizottságban, az önök működésében. Tudom jól, hogy Önök milliók felett nem rendelkeznek és így a szegénységet

nem fogják betömni, de nagy dolgokat végezhetnek a pauperizmus diagnózisának megállapításában. Amikor érintkeznek az Ínséggel, kutassanak azon okok után, amelyek az ínséget létrehozták. És itt egy fontos dologra akarom önöket figyelmeztetni, amit egy másik szociális dologról szóló amerikai könyvben olvastam. Ott is végeztek hasonló kutatásokat és mit tetszik gondolni, a szegénység okozói között melyik foglalja el az első helyet? Az alkoholizmus. És lám, ez mindjárt felvilágosítást nyújt nekünk arra nézve, hogyan kell gyakorolni a jótékonyt, hogyan kell igazán józanul alamizsnálkodni. Hát kérem, ha káptalani városba megyek, több helyen látni azt a szokást, hogy pénteken processziót tartanak a szegények a városban és minden koldus megkapja a maga obulusát. Én ezt nem tudtam helyeselni és többször mondtam, hogy másként kell gondoskodni az alamizsnálkodásról mert az alamizsnának 90%-a még aznap a pálinkásboltba megy. Így, ilyen alamizsnával mi nem segítünk rajtuk, a kezükbe mérget adunk és a munkától elszoktatjuk őket. Ezért fontos a diagnózis, t. i. hogy megállapítsuk, hogy micsoda okokból származik a szegénység, a szűkölködés és ne ilyen szerekekkel segítsünk a szegényeken, mert így magának a betegségnek az anyaga tovább terjed a testben és ezt megöli, hanem a baj gyökerére mutassunk. Ez pedig először — mint szokás mondani — a miliő, azaz környezattanulmányozással történik. Egyes tanítók itt Budapesten végzik ezt a környezattanulmányozást. Nemrégem hallottam *Nemes* Lipót tanítót, aki az Angyal-földön szerzett tapasztalatait ismertette. Mondhatom, hogy borzasztó dolgokat hallottam tőle és elmondhatom, hogy fogalmunk sincs róla, hogy milyenek ott a viszonyok. Fogalmunk sincs arról a nemcsak anyagi, hanem inkább azon erkölcsi posványról, amely itt a fővárosban és ennek környékén van. És ne tessék azt gondolni, hogy mi ezen posványval szemben immunisok vagyunk. Úgy az anyagi, mint az erkölcsi sülyedés megtermi a maga miazmáit, amelyek feíszállanak és behatolnak a palotákba is. Ilyen kutató munka vár ránk, amikor erre a szegényügyi misszióra vállalkoztunk. Nemcsak az a fontos, hogy egy pár garast adjanak, vagy hogy lelki vigasztalásban is részesítsék az arra szorult szegényeket, hanem az a legfontosabb, hogy összegezzék a szerzett tapasztalatokat, úgy ahogy ez abban a bizonyos Hullhausról szóló könyvben megvan írva és ezáltal megvehetik az alapját egy szociális törvényhozásnak is. Mert azt merem állítani, hogy azért nélkülözzük mi a szociális törvényeket, mert nem törődnek velük, mert abban a fényes dunaparti palotában kevés képviselő van, aki ismeri a népnek és a fővárosnak a nyomorú-

ságát. (Taps és éljenzés.) Mi nagyon Je leszünk kötelezve, ha az Önök tapasztalatai alapján mi egy nagyobb, helyesebb képet nyerünk szociális viszonyainkról.

Kérem, egy buzgó és szociális téren működő hitoktató mondta tapasztalatai alapján, hogy 7-8 éves gyermekeket befognak a munkába, dolgozik 5-8 órát és tíz krajcárt kap munkájáért. Hát hol fog ez a gyermek tanulni, mi lesz ennek a testi egészségéből, neveléséből? Ezek mind oly sebek társadalmunk életében, amelyeket meg kell ismerünk. Ezek a szociális visszasságok, törvényellenességek, ezek táplálják a szegénységet, ezekből fejlődik a beteges fiatalság és ezek okozzák az erkölcsi romlást is. A Hullhouse sokat tett arra nézve, hogy a szociális törvényhozásokban mociót kezd meg és különösen a nő védelmet, a nyolc órai munkaidőt a nők számára biztosítja. Ha épen ezen fiatal leánykák egész nap csak a gépek zakatolását hallják, az idegrendszerük tönkre megy s nem találnak másban élvezetet, mint kétes értékű gyönyörökben. Ezek nem ismerik a családi örömeit, a családi otthon örömeit és csak érzékcsiklandozó dolgok tudnak bennük érdeklődést kelteni. Ezen a téren a Hullhouse sok ideális munkát végzett. Ezek közül egyik-másik minket is érdekel, amennyiben sok jót tettek a kivándorlókkal és szegény amerikai atyánkfiaival és akárhányszor a Hullhausban találtak segítséget a kizsákmányolók ellenében. Van még egy másik dolog is, amely szintén fontos és a szegényüggyel van összefüggésben és szintén nagy szociális probléma. Ez az otthoni munka tanulmányozása. Ha önök, tisztelt hölgyeim, érintkezésbe lépnek a munkás rétegekkel, ügyeljenek arra, hogy mit dolgoznak otthon, mert nekünk egyrészt keresztény szempontból, másrészt családi szempontból is arra kellene törekednünk, hogy a nő, a házas nő munkáját lehetőleg otthon végezze, mert csak így lesz képes anyai kötelességének eleget tenni, főleg gyermekeire felügyelni és így lesz képes egyszersmind a háztartást is vezetni. Ahol a férj is, meg az asszony is gyárakba mennek dolgozni és csak este kifáradtan találkoznak otthon, ott a gyermekek nevelését elhanyagolják, mert nincsen senki, aki felügyelne rájuk; ott azt a bizonyos családias életet nem is lehet elképzelni és ezért volna kívánatos minél nagyobb mértékben megteremteni, meghonosítani az otthoni munkát. De van ennek egy nagy árnyoldala is. Az, hogy az otthoni munka mellett fejlődik ki leginkább az akkord munkának az a neme, amely lesröfolja a munkának az értékét úgy, hogy egy órai munka után csak néhány krajcárt tudnak megkeresni és hogy mégis keressenek valamit, az asszony erősen dolgozik, dol-

goznak a gyerekek is hosszú órákon át, amelyek egész a késő éjszakába is benyúlnak. Azért kérem tehát Önöket, hogy ezen a téren is folytassák a puhatoló munkát s akkor sok adatot gyűjthetnek össze, amelyek alapján a törvényhozásnak is bele kell szólnia ebbe a munkaviszonyba és szabályoznia kell az otthoni munka bérminimát, hogy mi így megszerezzük az otthoni munka számára és egyúttal megadjuk a módot, hogy munkájával a nő azt keresse meg, amit megérdemel. Azért hoztam mindezeket föl, hogy lássák, milyen fontos az a feladat, a munkaterület, amely Önök előtt áll. Olyan ez, kérem szépen, mint mikor valaki ismeretlen országba megy, ahol az utak keresztül-kasul mennek. Önök is ilyen országba mennek. Nagy munkára vállalkoztak, de a jó Isten segítségével Önök lélekben, lelkiekben többet fognak nyerni, hogy ezt a nehéz munkát el is végezhessek.

Íme, ez mind összefüggésben van a szegényüggyel és annak gyógyításával, mert az elmondottak figyelmen kívül hagyásával csak Danáid-munkát végeznének. Akárminő módon való alamizsnálkodással nem gyógyítjuk meg a szegényt, hanem a bajok gyökerére kell tapogatnunk.

Itt van egy másik kérdésként a lakásmizéria. Ez is olyan kérdés, amelyről — míg tapasztalatok útján meg nem győződünk — fogalmunk sincs és ha történt is valamicske a munkásházak körül, méltóztassák elhinni, hogy ez a dolog, amit tettek a lakásnyomor enyhítésére, rendkívül csekély és a kutatóknak erre is figyelmeztetni kell a nagyközönséget. Ne elégedjenek meg, hogy tapasztalataikat maguknak tartásák meg. Nem! Ezek a tapasztalatok a nagyközönség elé valók és én azt óhajtom és reménylem, hogy Önök működésük közben szerzett tapasztalataikat évenként legalább egyszer a nagyközönség előtt feltárják. Bécs hölgyei tizenöt évvel ezelőtt szociális ankétet rendeztek, amelyből kifolyólag meglátogatták a nyomortanyákat, meglátogatták lakóikat, adatokat gyűjtöttek össze és feltárták a nyilvánosság előtt, hogy nemcsak Ringstrasse van Bécsben, hanem van Bécsben nagy nyomorúság is. És Önöknek még felfedező munkát kell végezniök, hogy megmutassák, Budapesten nemcsak korzó van a Duna partján és nemcsak Andrásy-út van, hanem vannak itt nyomorult tanyák, amelyeket nem akarunk idegeneknek megmutatni, de amelyeket meg kell ismernünk és tapasztalataikat ne tartásák meg maguknak, hanem kiáltás ki úgy, hogy ez a kiáltás ébresztő legyen, amely a szunnyadó lelkeket felébressze és tevékenységre serkentse.

Mindezek után engedjék meg, hogy jövő működésükre nézve két alapelvet hangoztassak útmutatóul. Az első az, hogy ezt a munkát szervezeten végezzék, szóval, hogy meg legyen tényleg az a szervezet, amely végezze ezt a munkát. Hiszen a szervezet alapja már megvan és az alapszabályok is készülnek. De t. hölgyeim, kövessék az amerikai példát továbbra is. Legyenek Önök mások intézményszerű szegényügyével kontaktusban, nehogy az egyik helyre hárman, négyen siessenek és egy másik helyen ne legyen senki. Van egy egész egyesület, amely alamizsna-petíciók írásával foglalkozik. Mint püspöki titkár láttam, hogy Budapestről hány levél megy vidékre is és egy kis írásvizsgálat mellett hamar észrevettem, hogy igen sok levél egy és ugyanazon kéz írása. Ezek a levelek gyárilag készülnek és azután mennek nemcsak egy helyre, hanem több helyre is. Tehát épen ezért kell szerves összefüggésnek lennie az Összes jótékonsági egyletek között.

A második dolog az, hogy elsősorban tekintsék főfeladatuknak a megfigyelést, amit másképen környezettanulmánynak is szokás nevezni és amint már jeleztem, tanulmányozzák egyszerűsmind a szegénységnek, a nyomornak okait. Kutassanak ez után. Egy jelentékeny okát épen az alkoholizmus képezi. Ez a körülmény mindazoknak, akiket a lelkiületük arra vezet, hogy szociális munkával foglalkozzanak, megfizethetetlen anyaggyűjtemény lesz. Természetesen statisztikával semmiféle bajt meggyógyítani nem lehet, de ha ehhez a munkához hozzáviszik az igazi keresztény szeretetüket és ha Önök ezt a munkát, mint ápolók végzik, meg vagyok győződve, hogy olyan munkát fognak teljesíteni, amely egyrészt az általános köznek, az államnak, a hazának, a városnak az előnyére válik, másrészt oly munkát is végeztek ezzel, amely szívükre is nemesítőleg fog hatni. Mennél inkább látja a nyomort, annál inkább talál az ember okot arra, hogy hálát adjon az Istennek, akinek jóvoltából nem kerültünk a nyomorba. Annál inkább nemesedik egyszersmind a lelkünk is és minél több vigasztaló szót hoznak a nyomor tanyáira, annál több lelki erőt gyűjtenek a maguk számára.

T. hölgyeim! Ez a mai kornak egyik feladata, amellyel mi mintegy a mi katolikus nőinkhez fordulunk. A nőnek a mai korban a tevékenysége azt lehet mondani, mintegy más irányba kezd terelődni. Azelőtt az orsó volt az, ami a nőt foglalkoztatta. Manapság már fáluhelyen sem találni rokkát és orsót, míg azelőtt grófnők és királykisasszonyok is maguk szőtték vásznaikat. A mai korban, miután azon dolgokat, amelyeket eddig

a nők végeztek, a gyárak végzik, a nők kezéből kiesett foglalkozásuknak egyik része. Ezért azután sokan kárpótlást a kávéházakban keresnek. Nem akarom azért az illetőket elítélni, mert kávéházba mennek, de konstátálom, hogy ez nem tudja pótolni a munkakedvet, a női szív gyengédségét, amelynél fogva munkára Tágyik és azért önök nemcsak Istennek kedves dolgot tesznek, nemcsak a hazáért tesznek és szereznek érdemeket, hanem a saját szívüknek is vigasztalást fognak adni ilyen szociális munkával és kívánom, hogy ez örömeikre, lelkük nemesítésére szolgáljon és működésüknek a jutalmát találják meg ebben a lelki örömben, amelyet az Úr Jézus adjon önöknek. (Éljenzés.)